

УДК 332

Семенча І.Є.

доктор економічних наук,
професор кафедри банківської справи
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

АНАЛІЗ ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ПРИДНІПРОВСЬКОГО РЕГІОНУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Стаття присвячена узагальненню відомостей щодо економічного стану Придніпровського регіону як територіальної єдності Дніпропетровської, Запорізької та Кіровоградської областей України. В результаті SWOT-аналізу визначений рівень економічного стану Придніпровського регіону, оцінено його конкурентні переваги серед регіонів-конкурентів – Центрального та Донецького як провідних промислових регіонів України. Визначено проблемні місця в економіці Придніпровського регіону, які потребують постійного моніторингу та покращення стану з метою закріплення сталої позиції регіону в умовах кризи.

Ключові слова: Придніпровський регіон, економічний стан, аналіз, конкурентні переваги, стала позиція.

Семенча И.Е. АНАЛИЗ ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОСТОЯНИЯ ПРИДНЕПРОВСКОГО РЕГИОНА В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ ХОЗЯЙСТВОВАНИЯ

Статья посвящена обобщению сведений об экономическом состоянии Приднепровского региона как территориального единства Днепропетровской, Запорожской и Кировоградской областей Украины. В результате SWOT-анализа определен уровень экономического состояния Приднепровского региона, оценены его конкурентные преимущества среди регионов-конкурентов – Центрального и Донецкого как ведущих промышленных регионов Украины. Определены проблемные места в экономике Приднепровского региона, которые требуют постоянного мониторинга и улучшения с целью закрепления устойчивой позиции региона в условиях кризиса.

Ключевые слова: Приднепровский регион, экономическое состояние, анализ, конкурентные преимущества, устойчивая позиция.

Semencha I.Y. THE ANALYSIS OF THE ECONOMIC CONDITION OF PRIDNEPROVSKY REGION IN MODERN CONDITIONS OF MANAGING

Article is devoted generalisation of data on an economic condition of Pridneprovsky region as to territorial integrity of the Dnepropetrovsk, Zaporozhye and Kirovograd areas of Ukraine. As a result of the SWOT-analysis level of an economic condition of Pridneprovsky region is defined, is estimated its competitive advantages among regions-competitors – Central and Donetsk as leading industrial regions of Ukraine. It is defined problem places in economy of Pridneprovsky region which demand constant monitoring and improvement for the purpose of fastening of a steady position of region in the conditions of crisis.

Keywords: Pridneprovsky region, economic condition, the analysis, the competitive advantages, steady position.

Постановка проблеми. Актуальність дослідження економічного розвитку регіональних економічних систем України викликана необхідністю вдосконалення регіональної економічної політики в умовах кардинальної зміни відносин між рівнями управління економікою, запровадження принципів стійкого розвитку, формування внутрішньо- і міжрегіональних господарських зв'язків на ринковій основі, розвитку транскордонних зв'язків регіонів. Процеси регіоналізації в межах країни і у глобальному просторі вивчає регіоналістика, в межах якої дедалі більшої актуальності набувають дослідження з питань регіональної економіки.

Крім того, у світлі останніх подій в Україні визначальну роль у процесі прогнозування економічного розвитку регіонів відіграє урахування особливостей функціонування регіональних економічних систем, у тому числі особливостей, що визначаються закріпленим унітарним устроєм України з водночас проголошеними намірами щодо встановлення децентралізації державного управління, в тому числі й економікою територій, збалансованості соціально-економічного розвитку регіонів з урахуванням їхніх історичних, економічних, екологічних, географічних і демографічних особливостей, етнічних і культурних традицій.

Отже, визначення стану розвитку окремих регіонів потребує сьогодні, на наш погляд, особливої уваги.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед вітчизняних і зарубіжних авторів, праці яких присвячені питанням регіоналістики, слід назвати таких дослідників, як І.М. Ажмухамедов, І.Ф. Бінько,

Т.Г. Васильців, В.М. Геєць, Б.В. Губський, В.М. Голівій, Б.М. Данилишин, Н.В. Дудченко, В.А. Доровський, М.М. Єрмошенко, В. Кейбл, Л. Кістерський, О.Ю. Кононенко, Е.Д. Кормишкін, В.О. Косевцов, А.С. Лисецький, В.І. Мунтіян, Е.А. Олейников, М.А. Павловський, Г. Пастернак-Таранушенко, А.В. Степаненк, А.І. Сухоруков, А.М. Федорищева, Л.Г. Чернюк, С. Шенфілд, В.Т. Шлемко та ін.

Але слід зазначити, що тема потребує дослідження через те, що не був проведений не тільки комплексний ґрунтовний аналіз сучасного економічного стану регіонів, а й лише фрагментарний, за окремими його показниками. Аналіз вівся переважно за областями із порушенням цілісності аналізу стану соціально-економічної інфраструктури регіонів.

Постановка завдання. На основі викладеного можна сформулювати дослідження, яке полягає: 1) у зібранні та узагальненні відомостей щодо економічного стану Придніпровського регіону як одного з провідних промислових регіонів України; 2) у визначенні рівня економічного стану та місця Придніпровського регіону серед регіонів-конкурентів; 3) у з'ясуванні сучасних проблем, з якими стикається економіка Придніпровського регіону.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для з'ясування сучасного стану соціально-економічного розвитку Придніпровського регіону проаналізуємо показники його діяльності за останній період.

Придніпровський економічний регіон включає у себе Дніпропетровську, Кіровоградську і Запорізьку області. Так, Дніпропетровська та Запорізька області відносяться до групи з високими показниками еко-

номічного зростання, а Кіровоградська область з рівнем нижче за середній [1, с. 139]. Регіон знаходиться у вигідному географічному положенні і має високий природно-ресурсний потенціал.

Придніпровський регіон розташований в Середньому Придніпров'ї, центральній частині України. Вигідне транспортно-географічне положення, значні поклади корисних копалин, сприятливі ґрунтово-кліматичні умови степової та лісостепової зон, густа транспортна мережа, приморське положення сприяють розвитку господарського комплексу регіону [2, с. 79].

У цьому регіоні зосереджено 17,9% основних фондів промисловості та виробляється 24% промислової продукції України. Територіальна концентрація промислового виробництва в регіоні майже в 2 рази вища, ніж у середньому по Україні (особливо чорної та кольорової металургії, електроенергетики, машинобудування, металообробки) [3, с. 341].

Безсумнівно, розвиток Придніпровського економічного регіону дуже важливий для економіки країни в цілому.

Даний регіон є основоположним у розвитку сільськогосподарського виробництва. Це виробництво олійних, овочевих, зернових культур, продукції молочно-м'ясного скотарства, птахівництва, свинарства, тонкорунного вівчарства.

При аналізі фінансового стану Придніпровського регіону важливо розглянути окремо стан кожної області, її сильні та слабкі сторони та створити рекомендації щодо кожної з областей.

Аналізуючи стан Дніпропетровської області, використовуємо моніторинг Національного інституту стратегічних досліджень [4, с. 10] та аналітичну доповідь О.А. Баталова та В.І. Жука [5, с. 24].

Серед позитивних тенденцій розвитку області у 2013 р. можна виокремити наступні:

- значним залишається обсяг реалізованої промислової продукції (152 млрд. грн.); за цим показником Дніпропетровщина ділить перше місце з Донецькою областю;

- станом на 01.01.2013 питома вага надходжень від суб'єктів малого підприємництва у ВВП регіону збільшилася на 0,4% у порівнянні із звітним періодом минулого року, та становить 13,7% від загальної ВВП області;

- Дніпропетровська область станом на 1 жовтня 2013 р. залучила 8912 млн. дол. США прямих іноземних інвестицій, що на 5,7% більше обсягів інвестування на початок року, і в розрахунку на одну особу населення складає 2691,9 дол. США;

- за обсягами капітальних інвестицій (13336,5 млн. грн.) регіон посів третє місце серед регіонів, хоч обсяг освоєних капітальних інвестицій і зменшився на 14,4%. Найбільшу частку інвестицій (82,7%) було освоєно за рахунок власних коштів підприємств та організацій;

- спостерігалось покращення сальдо зовнішньої торгівлі товарами: у січні-вересні 2013 р. – 3561,9 млн. дол. США (тоді як у січні-вересні 2012 р. – 2783 млн. дол. США). Коефіцієнт покриття експортом імпорту склав 1,9 (торік 1,6). Обсяги експорту та імпорту послуг за звітний період становили відповідно 421 млн. дол. та 417,3 млн. дол.; порівняно з відповідним періодом минулого року експорт збільшився на 43,7%, а імпорт – на 20,1%. Позитивне сальдо зовнішньої торгівлі послугами становило 3,7 млн. дол. (у січні-вересні 2012 р. було від'ємним і складо 54,5 млн. дол.);

- продовжилася реалізація вагомих інфраструктурних проєктів. Зокрема, Придніпровською заліз-

ницею було освоєно 364,8 млн. грн., спрямованих на модернізацію обладнання; продовжується співробітництво з Європейським банком реконструкції та розвитку щодо реалізації проєкту «Завершення будівництва метрополітену у м. Дніпропетровську»;

- зріс оборот роздрібною торгівлі (у січні-вересні – 48,7 млрд. грн., що на 6% більше показників відповідного періоду 2012 р.);

- стабільна ситуація на споживчому ринку. Питома вага продажу вітчизняних непродовольчих товарів склала 45,4%, продовольчих – 85,2%;

- зростання середньомісячної заробітної плати з початку року на 7,4% (склала 3338 грн.). Загалом, Дніпропетровщина посідає третє місце за рівнем заробітних плат серед регіонів України, не враховуючи м. Києва.

Серед негативних тенденцій розвитку регіону у 2013 р. основними були такі:

- скорочення промислового виробництва на 2,1%

(зокрема, випуск продукції у переробній промисловості знизився на 4,8%, постачання енергоресурсів – на 9,9%, виробництво коксу – на 15,9%). Випуск продукції машинобудування скоротився на 26,1%, що стало результатом зменшення випуску транспортних засобів (на 34,3%), електричного устаткування (на 19,8%) тощо. Збільшили випуск продукції тільки підприємства з виробництва машин та устаткування (на 3,9%);

- наявність заборгованості населення зі сплати за спожиті житлово-комунальні послуги, яка на 1 жовтня 2013 р. склала 1715,9 млн. грн.

Проблеми у Дніпропетровській області пов'язані з відсутністю єдиного підходу до планування розвитку територій області. Має місце неефективність політики стимулювання розвитку малого та середнього підприємництва на місцевому рівні. В умовах скорочення виробництва базових галузей економіки важливим завданням подальших перетворень виступати ме пошук можливостей реалізації досі прихованого (незадіяного) потенціалу розвитку шляхом диверсифікації економіки регіону, розвитку альтернативних видів економічної діяльності та нових підходів до внутрішньої економічної інтеграції.

Для вирішення складностей у області треба формувати сприятливий інвестиційний клімат, приділяти увагу розробці проєктів співпраці підприємств промисловості з вітчизняними та іноземними науково-дослідними структурами з метою впровадження інноваційних технологій та розвивати паливно-енергетичний комплекс. Підвищення рівня інвестиційної привабливості переважно аграрних територій приведе до залучення коштів у область. Важливо не залишити без підтримки розвиток малого та середнього підприємництва на місцевому рівні:

- розробити механізм часткового відшкодування з обласного бюджету підприємцям відсоткових ставок за кредитами;

- сформуванню обласну базу даних щодо інвестиційних пропозицій малих підприємств (особливу увагу слід звернути на розповсюдження інформації серед іноземних інвесторів);

- вжити заходів щодо розвитку малого підприємництва у сільській місцевості (зокрема, розробити механізми надання матеріальної допомоги малим підприємствам, що виробляють екологічно чисту продукцію сільського господарства, займаються її переробкою та експортом, сприяти залученню безробітних, зареєстрованих у містах, до працевлаштування на новостворених робочих місцях у сільській місцевості тощо);

– стимулювати проведення конкурсів (тендерів) щодо закупівлі товарів та надання послуг малими підприємствами, забезпечити участь підприємств у виконанні замовлень обласної та місцевої влади.

Покращити фінансово-кредитний стан області зможе підвищення ефективності бюджетних видатків у муніципальному господарстві. Це можна вирішити за рахунок забезпечення пріоритетності та повноти обсягу видатків на розвиток міського господарства та сфер життєзабезпечення, вживання заходів щодо підвищення ефективності енергоспоживання, запровадження схем енергозбереження у житлово-комунальній сфері.

Аналіз Запорізької області за даними Головного управління статистики [6] виявив такі позитивні тенденції розвитку:

– у добувній промисловості і розробленні кар'єрів випуск продукції за звітний рік був отриманий приріст обсягів на 1,9%. Виріс випуск чавуну, готового прокату чорних металів, труб та трубок зварних, інших, круглого поперечного перерізу зі сталі, прутків та профілів суцільних, підданих холодній деформації або оброблених у холодному стані (холоднотягнутих) зі сталі нержавіючої, міді як рафінованої так і нерафінованої, виробів виливаних з чорних металів. За 2013 р. виробництво в галузі коксу, продуктів нафтоперероблення порівняно з попереднім роком зросло на 1,8%;

– станом на 01.01.2013, загальна кількість малих підприємств, у розрахунку на 10 тисяч осіб наявного населення області, становить 81 одиницю, що на 14,08% більше, ніж за звітний період минулого року.

Серед ряду позитивних існує безліч негативних тенденцій за 2013 рік:

– в цілому за звітний рік порівняно з попереднім роком спад виробництва склав 3,0%;

– у порівнянні з січнем–листопадом 2012 р. обсяги експортних поставок зменшились на 10,0%, імпорتنих – на 16,4%;

– сума несплаченої заробітної плати порівняно з боргом на 1 грудня 2012 р. збільшилась на 30,7%, або на 14,2 млн. грн. і на 1 грудня 2013 р. становила 60,4 млн. грн.;

– середньооблікова кількість штатних працівників підприємств, установ і організацій у листопаді 2013 р. становила 416,7 тис. осіб. Порівняно з жовтнем 2013 р. їх кількість у цілому по області зменшилася на 1,9 тис. осіб. Найбільше скорочення показника спостерігалось у сільському господарстві, мисливстві, лісовому господарстві та рибному господарстві (на 1,8 тис. осіб), будівництві (на 0,5 тис. осіб), металургійному виробництві, виробництві готових металевих виробів, крім машин і устаткування (на 0,3 тис. осіб), а також у охороні здоров'я та наданні соціальної допомоги (на 0,2 тис. осіб);

– кількість зареєстрованих безробітних на 1 січня 2014 р. становила 24,1 тис. осіб, що на 9,7% більше, ніж на 1 грудня 2013 р.;

– за січень–листопад 2013 р. чисельність населення області

– зменшилася на 8285 осіб, зменшення становило 5,1 особи у розрахунку на 1000 наявного населення;

– надходження до бюджетів усіх рівнів від суб'єктів малого підприємництва, за підсумками 2013 року, склали 553,1 млн. грн., що на 58,0% менше показника 2012 року.

Регіон має ряд проблем, які пов'язані зі значним рівнем техногенного навантаження на навколишнє середовище, загостренням екологічних проблем.

Впливає значний рівень зносу основних виробничих фондів і незадовільний технічний стан автомобільних доріг. Область має проблеми з забезпеченням якісною питною водою і недостатнім рівнем газифікації населених пунктів. Впливає на життя населення незадовільний стан охорони здоров'я, високий рівень захворюваності на хвороби системи кровообігу, новоутворення, вродженні аномалії. Область містить у собі значну частину збиткових суб'єктів господарювання [7, с. 13].

Врятувати стан може залучення запасів мінерально-сировинних ресурсів, активізація співпраці місцевої влади, громадськості та представників бізнесу щодо зусиль, спрямованих на розвиток регіону.

Третя область, яка входить у склад Придніпровського регіону, – Кіровоградська.

Позитивні тенденції у розвитку області [8]:

– у добувній промисловості і розробленні кар'єрів у 2013 р. порівняно з 2012 р. обсяг виробництва продукції зріс на 13,8%, найбільше – у добуванні корисних копалин та розробленні кар'єрів (на 18,1%). На підприємствах переробної промисловості приріст виробництва у 2013 р. порівняно з попереднім роком становив 4,1%. У металургійному виробництві, виробництві готових металевих виробів, крім виробництва машин і устаткування, випуск продукції порівняно з 2012 р. збільшився на 12,9%. На підприємствах з постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря приріст виробництва у 2013 р. становив 6,7%;

– оборот роздрібної торгівлі (до якого включено роздрібний товарооборот підприємств, які здійснюють діяльність із роздрібної торгівлі, розрахункові дані щодо обсягів продажу товарів на ринках і фізичними особами-підприємцями) за 2013 р. становив 14604,2 млн. грн., що на 8,3% більше обсягу 2012 р.;

– у січні–листопаді 2013 р. розмір середньомісячної номінальної заробітної плати штатних працівників (по підприємствах, установах, організаціях та їхніх відокремлених підрозділах із кількістю найманих працівників 10 і більше осіб) становив 2583 грн., що на 7,2% вище відповідного показника 2012 року.

Серед негативних тенденцій треба зазначити:

– на споживчому ринку в грудні 2013 р. ціни на продукти харчування та безалкогольні напої зросли на 1%. Найбільше (на 14,7% та 13,7%) подорожчали овочі та цукор. На 3,5–1% зросли ціни на молоко, масло, кисломолочну продукцію, сири, сметану;

– сума боргу працівникам економічно активних підприємств упродовж січня–листопада 2013 р. збільшилася на 1,9% і на 1 грудня 2013 р. становила 10,4 млн. грн. або 29% загальної суми боргу;

– за даними обласної служби зайнятості, на облік на кінець грудня 2013 р. перебувало 18,6 тис. безробітних громадян області, що на 31% більше ніж на кінець листопада.

Для поліпшення ситуації в області була створена Стратегія економічного та соціального розвитку [9], відповідно до якої, необхідно:

– створити постійно діючий механізм, який забезпечує формування та підтримку політичного та соціального консенсусу щодо цілей і стратегії розвитку області;

– зайнятися розробленням та впровадженням якісного операційного плану реалізації Стратегії регіонального розвитку Кіровоградської області;

– сформулювати запровадження регіональної моделі державно-приватного партнерства;

– залучити інвестиції, спрямовані на модернізацію та інноваційний розвиток економіки.

Придніпровський регіон досить промислово розвинутий і може конкурувати з Донецьким і Центральними регіонами.

Для того щоб зрозуміти місце Придніпровського регіону серед інших важливих промислових регіонів, зробимо порівняльний аналіз. Усі дані по регіонах та областях були взяті з сайту Державної служби статистики України [10].

Донецький економічний регіон є одним з найпотужніших міжрегіональних територіально-виробничих комплексів. Він розташований на крайньому сході України, його площа – 53,2 тис. км² (8% території України, об'єднує Донецьку і Луганську обл.) належить до районів з високим рівнем економічного розвитку. Його вигідне географічне положення, близькість джерел сировини і ринків збуту продукції, багатогалузева промисловість, розвинена мережа транспортних комунікацій, висока густина населення виділяють Донецький економічний район серед інших економічних районів країни. Він має складний комплекс виробництва, який представлений електроенергетикою, кам'яновугільною, металургійною, хімічною промисловістю, а також важким машинобудуванням, легкою та харчовою промисловістю та іншими галузями народного господарства.

До складу Центрального регіону входять м. Київ і шість областей: Вінницька, Житомирська, Київська, Хмельницька, Черкаська, Чернігівська. Його площа 158,7 тис. км². Це найбільший за площею (26,4 відсотка від загальної площі) регіон України. Чисельність населення в цьому регіоні становить 12,2 млн осіб, або 23,7 відсотка від загальної чисельності населення України.

На території регіону розташовано 96 міст та 176 селищ міського типу, або 1/5 від їхньої загальної кількості в Україні.

Територія Центрального регіону характеризується дуже вигідним транспортно-географічним положенням – центральним столичним, а також близькістю до сировинних баз, основних промислових регіонів і регіонів споживання готової продукції. Для регіону характерні також велика різноманітність і складність території, зумовлена наявністю поліської та лісостепової частин. У центрі регіону знаходиться потужний політичний, економічний, культурний і науковий центр – столиця країни Київ. Негативним є те, що регіон знаходиться у просторі, охопленому наслідками Чорнобильської катастрофи.

Узагальнюючи характеристику фінансово-економічного стану кожного з трьох регіонів (Придніпровського, Центрального і Донецького), проведемо SWOT-аналіз (табл. 1.1, 1.2, 1.3). Метою SWOT-аналізу не ставимо з'ясування всіх сильних і слабких сторін, бо це надто складно і, все одно, на думку [11, с. 113], не забезпечує достатньо повної аналітичної картини.

Проведений аналіз Придніпровського регіону та найбільших промислових регіонів показав, що Придніпровський економічний район відіграє важливу роль у господарстві та економіці України. Він має більше можливостей для розвитку та загрози, які можливо попередити. Його вигідне економіко-географічне положення, сприятливі кліматичні умови, забезпеченість корисними копалинами, кваліфікованими трудовими ресурсами дозволили йому стати одним з найбільш розвинених регіонів країни. Зручне географічне положення і високий рівень народного господарства сприяють розвитку міжрайонних економічних зв'язків.

Таблиця 1

SWOT-аналіз економічного стану Придніпровського регіону

Сильні сторони	Слабкі сторони
вигідне географічне положення відносно транспортних артерій, основних видів енергії та прилеглих районів індустріального розвитку, по його території проходить нижня течія судноплавного Дніпра, функціонує розгалужена сітка залізничних магістралей і автошляхів загального користування, є одним з провідних виробників продукції чорної металургії, спеціалізується на виробництві сталевих труб, дає 32% експорту і завозить 20% імпорту	поглиблення кризової ситуації, економічно необґрунтована енергомісткість промислової продукції, нестабільний розвиток транспорту та зв'язку, скорочення питомої ваги в обсягах експорту сировини і матеріалів, різке падіння народжуваності та зростання смертності, зростання кількості безробітних
Можливості	Загрози
підвищення ефективності районного виробництва через структуру перебудови промисловості, фінансове оздоровлення економіки за допомогою різноманітних фінансових інструментів, підтримка реального спектра через державне фінансування і пільгове кредитування розвитку пріоритетних галузей; стимулювання інвестиційної привабливості, створення необхідної законодавчої та нормативної бази щодо стимулювання експорту готової продукції високого ступеня обробки в противагу вивозу гірничорудної сировини	економічні загрози, безробіття, демографічна загроза, загроза екологізації місцевого виробництва, загроза водоресурсного забезпечення

Таблиця 2

SWOT-аналіз економічного стану Донецького регіону

Сильні сторони	Слабкі сторони
сприятливе бізнес-середовище (активність регіональної влади), розвинута промисловість, близькість до кордону, активність регіональної влади, природні ресурси	стан навколишнього середовища, ускладнені відносини бізнесу з податковою та митною службою, корупція
Можливості	Загрози
диверсифікація промислового виробництва, підвищення технологічного рівня виробництва	рейдерство, скорочення державної підтримки, зменшення кількості трудових ресурсів

Таблиця 3

SWOT-аналіз економічного стану Центрального регіону

Сильні сторони	Слабкі сторони
географічне розташування, транспортна доступність, активність регіональної влади, близькість до м. Київ, інтелектуально-трудовий потенціал	корупція; порівняно невелика кількість промислових підприємств
Можливості	Загрози
нестача фінансових ресурсів та ускладнений доступ до них	підвищення інформаційного забезпечення інвестиційної діяльності, тимчасової колінавання попиту на ринках

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, в результаті аналізу можна зробити низку висновків:

1. Зібрано та впорядковано статистичні дані по областях Придніпровського, Центрального та Донецького регіонів.

2. На основі узагальнення статистичних даних щодо економічних результатів діяльності Дніпропетровської, Запорізької та Кіровоградської областей, які входять до складу Придніпровського регіону, визначено його провідне місце серед найпотужніших промислових регіонів України.

3. Для з'ясування слабких місць та загроз в економічному розвитку Придніпровського регіону посеред інших побудовано SWOT-аналізи Придніпровського, Центрального та Донецького регіонів.

4. Порівняльний аналіз з Центральним та Донецьким регіонами показав, що Придніпровський регіон має низку конкурентних переваг щодо можливостей розвитку та найменшу кількість загроз щодо економічної безпеки.

5. Проте визначили, що економіка Придніпровського регіону стикається з деякими проблемами, наприклад, складна екологічна ситуація, диспропорції між виробничою та невиробничою сферами, недосконалість територіальної організації продуктивних сил.

Перспективами подальших розвідок у даному напрямку бачимо постійний моніторинг регіонального стану та створення стратегії закріплення сталої позиції регіону в умовах кризи.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Петкова Л.О. Економічне зростання в Україні: регіональний вимір : монографія / Л.О. Петкова. – Ч. : ЧДТУ, 2004. – 271 с.
2. Стеченко Д.М. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика [Текст] : підручник / Д.М. Стеченко. – К. : Вікар, 2006. – 396 с.
3. Манів З. О. Регіональна економіка [Текст] : навч. посібник / З. О. Манів, І. М. Луцький, С. З. Манів. – Л. : Магнолія-2006, 2011. – 638 с.
4. Стратегічний моніторинг розвитку регіонів станом у січні–вересні 2013 року [Електронний ресурс] – К., 2014. – Режим доступу : http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/region_monit-51ecc.pdf.
5. Баталов О.А. Напрями розкриття прихованого потенціалу в контексті завдань диверсифікації економіки регіону (на прикладі Дніпропетровської області). Аналітична записка [Електронний ресурс] / О.А. Баталов, В.І. Жук – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1467/>.
6. Соціально-економічне становище Запорізької області : Повідомлення Головного управління статистики [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.zp.ukrstat.gov.ua/images/stories/publ_soc_ek12_2013.pdf.
7. Іванова Н.С. Стратегічне управління Запорізьким регіоном як інструменту забезпечення сталого економічного розвитку [Текст] / Н.С. Іванова // Гуманітарний вісник ЗДІА. – 2012. – № 50 – С. 124.
8. Департамент економічного розвитку і торгівлі Кіровоградської обласної державної адміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://economy.kr-admin.gov.ua/>.
9. Стратегія економічного та соціального розвитку Кіровоградської області на 2013–2020 роки [Електронний ресурс]. – Київ – Кіровоград, 2012. – Режим доступу : <http://kolegiym.com.ua/rar/Strateg.pdf>.
10. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
11. Липчук В.В. Маркетингові дослідження [Текст] / В.В. Липчук, Л.В. Погребняк. – Львів : «Магнолія 2006», 2012. – 352 с.

УДК 339.138

Соломянюк Н.М.
*кандидат економічних наук,
доцент кафедри маркетингу
Національного університету харчових технологій*

ОСОБЛИВОСТІ МАРКЕТИНГОВОГО ПЛАНУВАННЯ НА РИНКУ FMCG

У статті розглянуто особливості та завдання на ринку товарів масового споживання. Охарактеризовано різновиди продаж, які відповідають настроям споживачів. Досліджено залученість споживача в категорію та очікування від якості товару. Проаналізовано систему торгового маркетингу для ринку товарів FMCG.

Ключові слова: маркетинг, товар масового споживання, ринок FMCG, система торгового маркетингу, план маркетингу.

Соломянюк Н.Н. ОСОБЕННОСТИ МАРКЕТИНГОВОГО ПЛАНИРОВАНИЯ НА РЫНКЕ FMCG

В статье рассмотрены особенности и задания на рынке товаров массового потребления. Охарактеризованы разновидности продаж, которые отвечают настроениям потребителей. Исследована вовлеченность потребителя в категорию и ожидание от качества товара. Проанализирована система торгового маркетинга для рынка товаров FMCG.

Ключевые слова: маркетинг, товар массового потребления, рынок FMCG, система торгового маркетинга, план маркетинга.

Solomianiuk N.N. THE FEATURES OF THE MARKETING PLANNING ARE AT THE FMCG MARKET

In the article considered feature and task at the market of commodities mass consumption. The varieties of sales that answer the moods of consumers are described. The engaged of consumer is investigational in a category and expectation from quality of commodity. The system of the trade marketing is analysed for the market of FMCG.

Keywords: marketing, commodity of mass consumption, market of FMCG, trade marketing system, marketing plan.

Постановка проблеми. Ринок товарів масового споживання динамічний, тому, щоб добитися лідерства і утримати його, підприємства повинні швидко реагувати на зміни, гнучко підлаштовуватися під нову кон'юнктуру і приймати оперативні рішення.

Щоб досягти успіху на ринку FMCG, необхідно мати уявлення про товар і ціни на ринку, надавати

споживачеві широку продуктову лінійку, розробити грамотну стратегію мерчандайзингу з урахуванням того, що споживач товарів повсякденного попиту, як правило, приймає імпульсивне або заздалегідь заплановане рішення про покупку. На відміну від товарів тривалого користування, FMCG коштують значно дешевше, а тому, щоб підвищувати показники ефек-